

celjskemu magistratu zaukazalo, da imata v slovenščini reševati slovenske vloge.

To so vse pridobitve, o katerih je toliko vika in krika po nemških liberalnih listih. K večjemu bi mogli še pristaviti, da je koroška kmetijska družba nastavila kmetijskega učitelja za Slovence, pa z izrecnim pogojem, da bode predaval v koroškem bindišarskem narečju.

Dosti bolje nego nam se pa ne godi Slovanom na Moravskem in v Šleziji. V Brnu in Opavi mestna urada izključno nemški uradujeta. V prvem mestu so odstranili celo nemške napise ulic, v poslednjem so se pa celo branili naredbe proti koleri razglasiti v slovanščini. Šleško šolstvo je uravnano še vedno prav po vzgledu ljudskih šol za koroške Slovence, to je, da je izključno nemško. Jedinia pridobitev je, da je na učiteljišči v Tešenu se začelo nekaj predmetov predavati v poljščini.

Take razmere vladajo v Avstriji letos, ko je minolo petindvajset let, kar imamo sedanjo ustavo, v kateri je zagotovljena enakopravnost. Zato pa Slovanom ni zameriti, če se s posebnim navdušenjem ne spominjajo petindvajsetletnice ustave. Vsaj so se izvele le one določbe, ki so bile nemškimi liberalcem v korist. Druge so pa ostale neizvedene. Ne le narodna enakopravnost, temveč tudi druge ustavne svoboščine so ostale na papirju. Pomislimo le, kako je s svobodo tiska, ali pa s svobodo shajanja in zborovanja, posebno, kadar gre za Slovane. V teh ozirih pač nismo dosti na boljšem, kakor smo bili pred ustavno dobó.

Ustava pa tega ni kriva, temveč krivi so le nje izvrševalci in pa Slovani sami. Nemci so ustavo hiteli si izkoristiti v svoj namen. Slovani so pa večidel stvar lepo mirno gledali, kako se bodo Nemci okoristili. Čehi so trkajoč na svoje državno pravo lepo ostali doma, nekateri konservativci so pa na Dunaji sicer lepo v zbor hodili, ali vendar zaradi te ali one določbe odrekli priznanje ustave. Sploh mej Slovani in konservativci ni bilo nobenega skupnega delovanja, nobenega skupnega programa. Vsaka frakcija je zastopala svoje težnje. Pri tacih razmerah se pač ne smemo čuditi, če so nemški liberalci povsod zmagovali in če se naše razmere niso zboljšale, ko je prišla tudi Taaffejeva vlada.

Vse drugače bi pa bilo, ko bi Slovani si bili sestavili nekak pozitiven program, ki bi se opiral na našo ustavo. Glavna točka tega programa bi morala biti narodna enakopravnost, in tega bi gotovo Nemci dolgo ne mogli odrekli, posebno, ker hočejo veljati za ustavoverne. Narodna enakopravnost bi pa za Slovane bila taka pridobitev, da se za dolgo lahko odrečemo nekaterim drugim separatističkim težnjam. Izvedenje narodne enakopravnosti bi nam Slovanom zagotovilo naš narodni obstanek in razvoj. Celó češkemu narodu bi se narodne pravice bolje zavarovale kakor celo z obnovljenjem češkega državnega prava. Poslednje je namreč dvorezen nož in malo napačno izvedeno, bi utegnilo prinesiti češkemu narodu najslabši kvar.

Izvedenje narodne enakopravnosti bi imelo pa tudi to prednost, da bi nas Slovane še bolj združilo, dočim bi razširjenje deželne avtonomije nas le bolj oddaljilo in oddalilo drug od drugoga. Tudi je lažje doseči to, kar je mogoče še le s spremembo ustave. S tem seveda ne rečemo, da se za zmirom moramo odreči drugim idealom, temveč narodna enakopravnost nam mora biti pot do uresničenja drugih teženj. Po tem potu Slovenci tudi najlažje pridemo do zedinjene Slovenije, Čehi pa do zedinjenja dežel češke krone, kar pri priliki pojasnimo.

Sedaj se vrše važne priprave za osnove nove večine. Kako bode ta večina, ne vemo. Trdno pa pričakujemo, da naši slovenski zastopniki v tako večino ne vstopijo, če narodne enakopravnosti ne bode imela v svojem programu. Slovenci le potem moremo pričakovati, da kaj dosežemo še pod znamenjem narodne enakopravnosti začnemo borbo v letu

1893.

Hrvatsko-slovenski klub

je razposlal sledeči oklic do svojih volilcev:

Našim volilcem!

V trdnem prepričanju, da bi zastopniki hrvatskega in slovenskega naroda zamogli v državnem zboru najizdatneje zastopati interese svojega naroda, ako bi bili zedinjeni v jedno samostojno, od nikogar odvisno parlamentarno skupino, trudili smo se zopet in zopet v ta namen, da se ustvari poseben klub vseh hrvatskih in slovenskih zastopnikov.

To se nam ni posrečilo. Sprožili smo tudi vprašanje, kako bi se dala vzdržati ona zveza, kojo so svoječasno naznanili hrvatsko-slovenski zastopniki — člani kluba konservativcev — ali tako, da jej more biti član tudi tisti zastopnik, ki ni v klubu konservativcev.

Naši tovariši niso privolili v to.

Po takem ni ostalo drugoga, nego da ustvarimo klub — če tudi maloštevilen —, da potrdimo tudi po vnanji obliki jedinstvo naših mislij in naših teženj, da postopamo vsikdar dogovorno, nenavezani niti na voljo vlade, koje sistem in postopanje sta protivna interesom našega naroda, niti na odloke većin, koje zamorejo marsikrat zadušiti naše želje in zaprečiti vestno vršenje naših poslaniških dolžnosti.

Tako je prišlo, da smo ustanovili „klub neodvisnih hrvatskih in slovenskih zastopnikov“ ter smo to ustanovljenje naznanili predsedništvu poslanske zbornice in vsem klubom.

Naš program je nastopni: kazati vladi žalostno gospodarsko stanje deželâ, koje zastopamo in navajati načine, kako bi se dalo popraviti; naglašati krivice, ki se dogajajo našem narodu, v nasprotstvu celo z obstoječimi zakoni, v vseh strokah javne uprave z ozirom na narodni jezik, ter zahtevati, da se vrše

dotični zakoni; ne puščati nikdar iz vida državno pravo naroda in kraljevine Hrvatske, ker smo prepričani, da bode še le tedaj popolnoma zagotovljen obstanek našega naroda, ko se oživotvori to državno pravo.

Nadeli smo si tudi ime slovenskih zastopnikov, ne samo zato, ker je nekatere izmed nas izvolil tudi oni del našega naroda, ki se pripoznava k imenu slovenskemu, ampak tudi zato: da pokažemo, da težimo po onem jedinstvu Hrvatov in Slovencev, koje jedinstvo se naglašja mej njimi ob tolikih prilikah in toli pogosto, da dokažemo, kako da slovensko ime in vsi sladki spomini, ki so navezani na nje od davnih časov, nahajajo in bodo vsikdar nahajali dostojno mesto in spoštovanje tudi med onimi, koji so prepričani, da je najbolji način za stalno in trajno obrambo naše narodnosti in za pravi napredek v vseh strokah javnega življenja jedino v tem, da se v okvirji monarhije Habsburgov zedinijo vse slovensko-hrvatske dežele na temelji zgodovinskega prava kraljestva hrvatskega, prirodnih zakonov in narodne volje.

Kot imeniten korak do tega bi smatrali že to, da se slovenske dežele združijo v jedno politiško-administrativno skupino, Slovenijo, ki je bila do nedavno jasen idejal vsem slovenskim zastopnikom in za koje so se izrekli Slovenci čestokrat in ob različnih priložnostih.

V smislu teh nazorov delovali bodemo neprenehoma, neumorno in odločno, in dobro došla nam bode vsaka stranka, ki nas bode podpirala v tem.

Smatramo za svojo dolžnost, objaviti to Vam, našim volilcem; Vi pa izrečete o svojem času svojo sodbo. Mi se uklonemo tej Vaši sodbi, naj bode že taka ali taka.

Domoljubnim pozdravom

Na Dunaji, 15. decembra 1892.

Juraj Biankini v. r., Niko Dapar v. r., Matko dr. Laginja v. r., Virgil Perić v. r. Spinčić Vjekoslav v. r.

Mi smo objavili ta oklic, ali s tem mi nikakor ne odobrujemo, da so zgoraj podpisani poslanci izstopili iz Hohenwartovega kluba, ker južno-slovanski poslanci morejo le zjedinjeni in v zvezi z desničarji kaj doseči. Tudi glede na Zjedinjenje slovenskih dežel se nam ta program ne zdi dovolj jasen. Če gospodje mislijo, da naj bi se združile kar sedanje dežele Kranjsko, Primorsko, Koroško in Štajersko, bi mi morali temu odločno oporekati, ker v tej skupini bi imeli Lahi in Nemci večino. Za razdelitev dežel po narodnostih pa najbrž člani hrvatsko-slovenskega kluba niso, ker se je vsaj jeden glavnih članov tega kluba izrekel proti vsaki razdelitvi dežel. Seveda drugače bi bilo, ko bi se slovenskim deželam pridružila tudi Dalmacija, ali Dalmatinci teže le bolj v Zagreb. Do zjedinjenja slovenskih dežel s Hrvatsko je pa vsekako še daleč. Ob priliki morda še več izpregovorimo o tej stvari.

Politični pregled.

Poljaki in nova večina. — Kakor poljski listi pišejo, je to gotovo, da Poljaki ostanejo složni, naj že vstopijo v novo večino ali pa ne. Kaka pota bodo hodili, o tem se bodo posvetovali v klubu in klubovih sklepov se bodo držali vsi. Kako z veseljem smo čitali take izjave. Ko bi bilo mej našimi zastopniki povsod taka disciplina, bi naši poslanci tudi že bili več dosegli. Pri nas pa vsakdo misli, da je sam najbolj prebrisan in poklican delati politiko na lastno roko. Od tod vedno novi razpori in naši zastopniki nimajo potrebnega ugleda. Vlada se tudi s Slovenci ne more tako pogajati, kakor z drugimi strankami, ker nimamo nobenega vodje, katerega veljavo bi vsi priznavali. Kar bi se dogovoril jeden, tega bi že drugi ne hotel priznati. — Poljski časniki pišejo, če se sestavi nova večina, se mora prenoviti vlada tako, da bodo v njej vse stranke večine zastopane. Poklicati se morajo v ministerstvo trije člani iz Hohenwartovega kluba, trije Poljaki in trije levičarji. Taaffe naj pa obdrži predsedstvo. Ker bi pri tem primanjkovalo jednega portfelja, naj se osnuje komunikacijsko ministerstvo, katerega potrebo se že davno čuti. Večina bode le tedaj trdna, če bodo stranke, iz katerih bode sestavljena, imele svoje zastopnike v ministerstvu, da bode vlada imela vodstvo večine v rokah, kakor je to v drugih parlamentarnih državah.

Nova večina. — Kakor nemški listi pišejo, skuša grof Taaffe sestaviti večino iz elementov, kateri pritrldijo naslednjemu programu: Slovincem na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem se pusti, kar so dosedaj pridobili. Izdala se pa ne bode nobena nova naredba v prid Slovincem. Verska šola se popolnoma opusti, deželni zborom se pa tudi ne bode kratil sedanji delokrog v šolskih stvareh. Levica se pa odreče za izvrševanju češko-nemške sprave, dokler ne pride za to ugodnejši čas. Glavno delovanje v državnem zboru naj bi se pa sukalo okrog gospodarskih vprašanj. Po naših mislih s takim programom ne more biti zadovoljna nobena druga stranka kakor zjedinjena levica. Slovenci se tako dolgo za tako politiko ne moremo izreči, da se vresniči narodna enakopravnost ne le na Kranjskem, temveč tudi na Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Nemški konservativci se pa verski šoli tudi ne morejo kar odreči, ker je to glavna točka njih programa. Levica se pa pač lahko odreče češkonemški spravi. Nemci na Češkem itak vživajo popolno enakopravnost, da, v notranjem uradnem poslovanju ima nemščina celo prednost. Sploh pa češkonemška sprava itak ni sedaj vresničljiva, dokler se razmere v češkem deželnem zboru ne premene. Ker bi dobiček od nove večine imeli le liberalci, ne moremo verjeti, da bi se grofu Taaffeju posrečilo sestaviti večino na taki podlagi.

Ministerski svet je odobril program za novo večino. Program je sestavil učni minister baron Gauč, pregledali so ga pa potem še ministri Taaffe, Steinbach in Zaleski. Slovenci se pač tega programa ne moremo posebno veseliti že zaradi tega, ker ga je sestavljaj Gauč. Učni minister še nikdar ni kazal posebne naklonjenosti do Slovanov in je najbrž tudi pri sestavljanju programa ni.

Mladočehi. — Mladočeški listi tožijo, da se na Mladočehe vedno manj ozirajo druge stranke. Pričakovali so, da bode sedaj vlada se tudi z njimi pogajala, ko sestavlja novo večino, ali so se motili. Grof Taaffe vsekako hoče vladati brez Mladočehov, če ti ne popuste svoje preradikalne politike. Pri tacih odnošajih Mladočehi seveda ne morejo ničesa doseči, kar seveda vzbuja nezadovoljnost čeških volilcev. Čuditi se ni, da se je na Češkem sedaj začela agitacija za pasivno politiko. St'astny priporoča v svojem glasilu, da češki narod se poprime najstrožje pasivne politike. Agitacija za pasivno politiko naj se razširi mej narodom, da bode volil za poslance le može, ki so za pasivno politiko. Čakati pa ni občnih volitev, temveč